

*Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta
Knihovna*

Zpráva o činnosti za rok 2011

Praha, březen 2012

Podklady zpracovali:

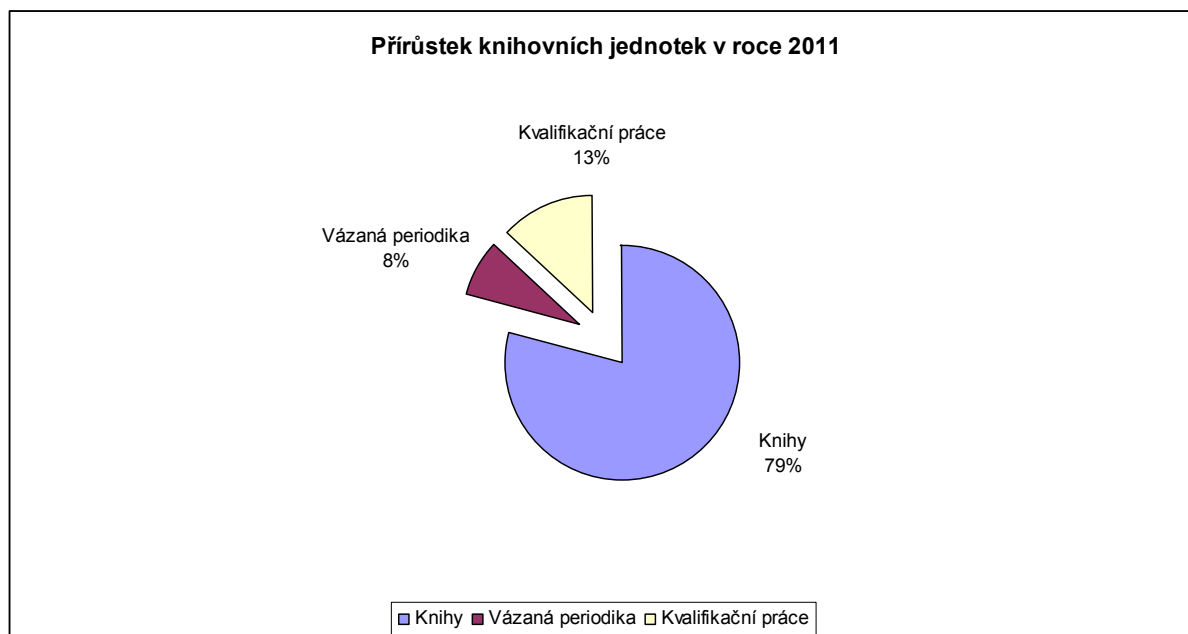
*PhDr.S.Čumpl, Mgr.E.Deverová, D.Hadrabová, PhDr.K.Hartmanová, E.Charvátová,
K.Kieslingová, PhDr.J.Mouchová, L.Spurná, Z.Šimůnková*

Text a redakce: PhDr. Jana Mouchová

Rok 2011 se z hlediska činnosti knihovny jevil jako mimořádně příznivý. Dobrá finanční situace umožnila posílit fond učebnic nad běžný rámec a po mnoha letech došlo i na větší renovaci studoven. Stabilita a výkonnost pracovního týmu se pak projevila v řadě výstupů, z nichž významným je brána Právo, spuštění nové webové stránky, změna workflow pro kvalifikační práce, čištění databází, příprava odpisů a podíl na stěhování fondu.

1. Knihovní a informační fondy, jejich organizace a ochrana

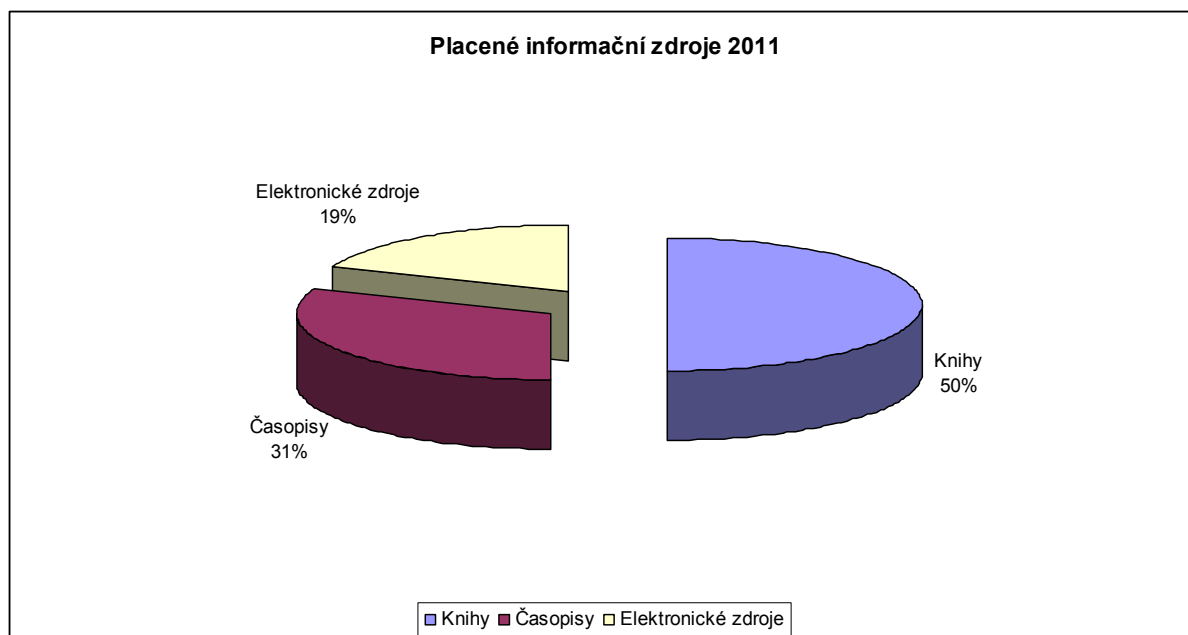
K 31.12.2011 činil počet knihovních jednotek 179.709 svazků. Roční přírůstek byl 4.011 jednotek, z toho 3.104 knih, 313 vázaných časopisů a 508 kvalifikačních prací.

Mimořádně velký přírůstek je důsledkem rekordní částky, která byla na nákup knih a informačních zdrojů vynaložena. Celkem to bylo 4.654.330,- Kč, z toho 2.330.682,- Kč za knihy, 1.450.080,- Kč za časopisy a 873.568,- Kč za elektronické informační zdroje. Díky celkově příznivým finančním podmínkám se v závěru roku podařilo posílit základní fond učebnic o 310 svazků v hodnotě 180.000,- Kč.

Na příjmový účet fakulty bylo odevzdáno 592.791,- Kč

Prodej kreditů na kopírování	517.741,- Kč
Poplatky z prodlení	67.350,- Kč
Jednorázové vstupy do knihovny	3.980,- Kč
Platba za zhotovení rešerše na objednávku	3.720,- Kč

Nejen mimořádně vysokým přírůstkem byl silně zatížen úsek zpracování fondů. V roce 2011 se změnil postup zpracování kvalifikačních prací a mnoho pracovního času muselo být věnováno vytvoření nového workflow, které je více než dříve závislé na koordinaci se sekretariáty kateder a studijním oddělením. V průběhu roku se podařilo zavést rutinní mechanismy ve zpracování prací, nicméně nepodařilo se uspokojivě vyřešit otázku retrospektivního vkládání prací. Tyto práce zpomalila především personální změna na uvedeném úseku v posledním čtvrtletí roku.

V letních měsících byla tradičně provedena revize knih ve studovnách. Tentokrát byla spojena s přesunem všech knih do náhradního úložiště z důvodu výměny koberců ve studovnách a výmalby stěn. Revizní práce byly prováděny pod značným tlakem, aby nedocházelo ke zdržení dodavatelů. Zkontrolováno bylo 54.164 svazků a zjištěná ztráta činí 23 svazků, což je 0,04%.

2. Služby

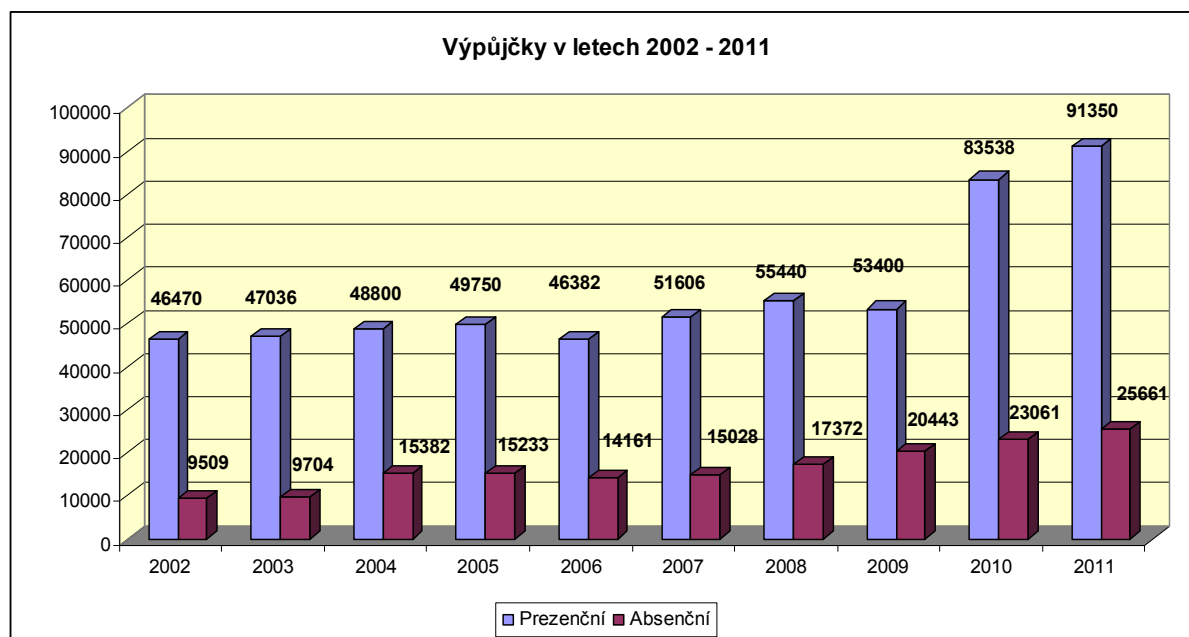
Úsek služeb je nejen výstupem všech činností v knihovně prováděných, ale také její nejviditelnější součástí. Ve službách se bezprostředně projevuje zpětná vazba uživatelů směrem ke knihovně, a proto jsou zde statistická data sledována s mimořádným zájmem.

Uživatelé

	2010	2011	rozdíl
Studenti a doktorandi PF UK	5.866	5719	-147
Zaměstnanci PF UK	339	331	-8
Veřejnost	604	788	+184

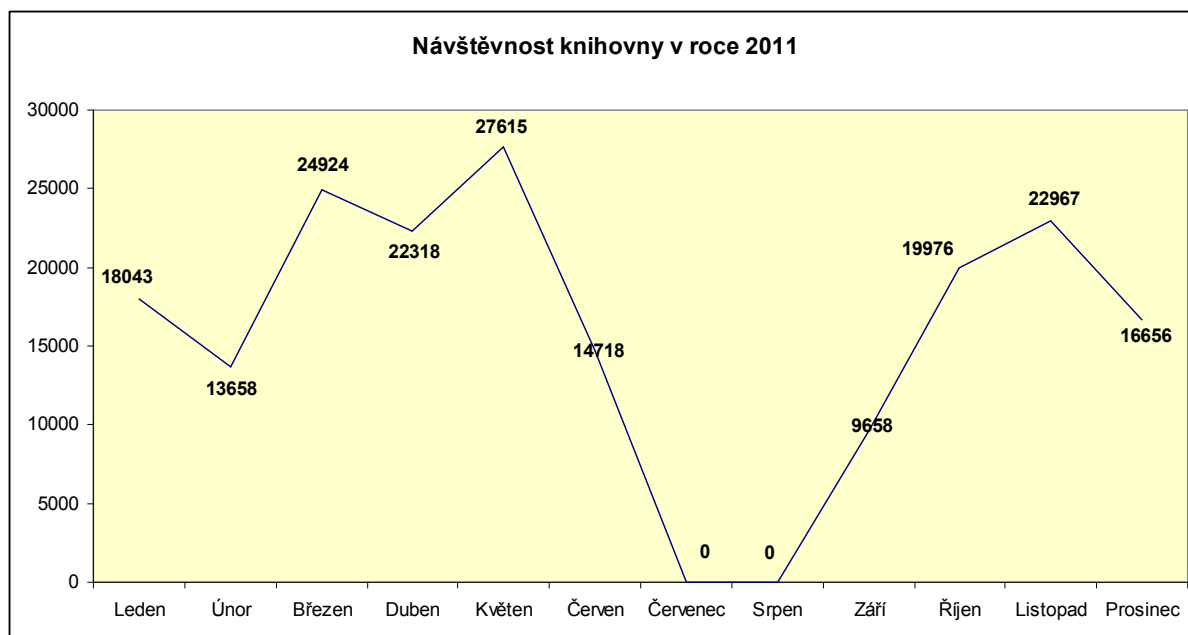
Složení uživatelů je dlouhodobě stabilní. Většinu uživatelů knihovny tvoří studenti fakulty. Statistický pokles počtu studentů v databázi knihovny v průběhu roku 2011 neznamena ovšem snížení počtu studujících, ale je výsledkem pečlivé údržby aktuálního stavu databáze. Během roku se podařilo navázat užší spolupráci se studijním oddělením a na základě informací o ukončení studia lze nyní provádět změny v průběhu celého roku, a zároveň se aktivněji starat o splnění závazků dlužníků. Kromě studentů řadíme k interním uživatelům knihovny i zaměstnance fakulty a doktorandy. Uchazeči o vykonání rigorózní zkoušky, posluchači CŽV a studenti ostatních fakult UK i v roce 2011 zůstali v kategorii externích uživatelů s možností pouze prezenčního využití služeb. Podle tohoto schématu je zastoupení interních uživatelů 88% a 12% představují uživatelé z řad veřejnosti.

Základní službou je tradičně půjčování. I přes skutečnost, že se stále rozšiřují možnosti elektronických informačních zdrojů, vykazuje výpůjční služba stálý nárůst. Kromě zájmu z řad fakultních uživatelů se trvale projevuje rostoucí zájem studentů ostatních vysokých škol z celé republiky.

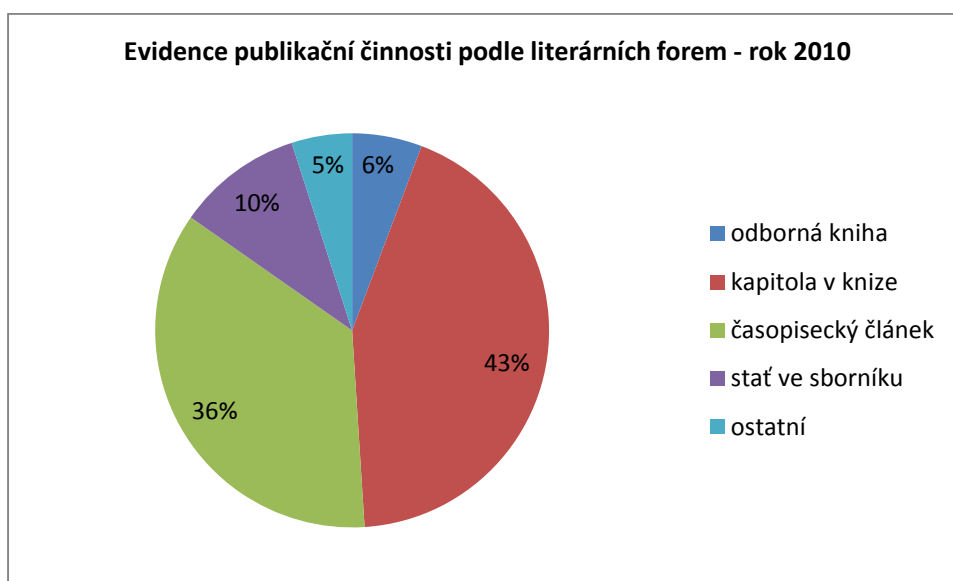
Zvýšil se i počet výpůjček prostřednictvím meziknihovni výpůjční služby. Jiným knihovnám jsme v roce 2011 zapůjčili 180 svazků (v roce 2010-126 svazků). Výpůjčky z ostatních knihoven naopak poklesly na 34 vyžádaných svazků (v roce 2010-68 svazků).

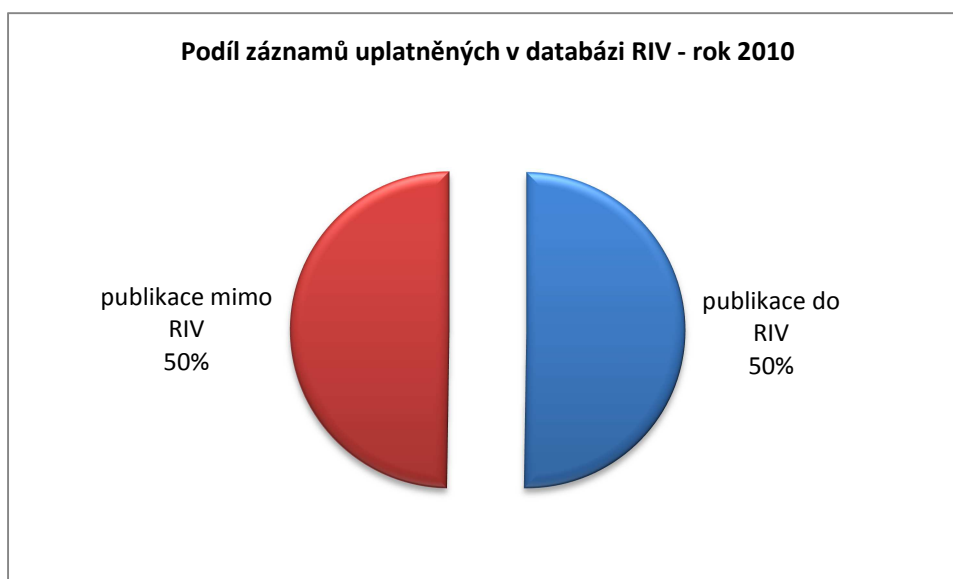
V roce 2011 se poprvé podařilo změřit návštěvnost knihovny počítadlem na turniketech za celý rok. Změna metody sledování návštěvnosti neumožňuje srovnání s minulými lety, ale poskytuje možnost sledovat vytížení knihovny během roku.

V nabídce služeb knihovny jsou i výstupy činnosti dokumentačního oddělení. Bylo excerpováno 103 odborných časopisů, což představuje 36 % celkového odběru periodik. Z 1318 vybraných záznamů byla vydána 4 čísla bulletinu Excerpta Iuridica. Ve sledovaném období bylo zpracováno 24 rešerší na objednávku.

Speciální službou, kterou knihovna zajišťuje pro oblast vědecké činnosti fakulty, je evidence publikační činnosti. Pedagogickým a vědeckým pracovníkům je poskytována maximální podpora při sběru dat ve formě osobních konzultací i pomoci při vkládání a úpravě údajů. Sběr a redakce záznamů za rok 2011 teprve probíhá. Konečná data jsou k dispozici za rok 2010. Celkem bylo evidováno 1027 publikací, z toho do databáze RIV bylo přijato 516 hodnocených výsledků v celkové hodnotě 8.719 bodů.

Zcela zvláštním prvkem v oblasti služeb jsou tzv. služby elektronické. V posledních letech se dynamicky rozvíjejí a zájem o ně prokazatelně stoupá. Elektronické služby evidentně rozšiřují přístup k informačním zdrojům i komfort uživatelů. Na druhé straně často anonymizují uživatele a oslabují zpětnou vazbu, která je pro knihovnu velmi důležitá. Bez znalosti potřeb uživatelů nelze služby efektivně optimalizovat. Z tohoto důvodu pečlivě sledujeme statistická data, i když mají často zdroj od zdroje rozdílnou strukturu a jejich porovnávání je problematické.

Elektronické služby se dělí do dvou skupin. Na tzv. online služby, to znamená přístup do elektronického katalogu knihovny a možnost vstupovat do svého uživatelského účtu, a za druhé na přístup k elektronickým informačním zdrojům.

Online služby jsou zavedenou a samozřejmě užívanou službou. Čísla ukazují na zájem o vzdálený přístup do knihovního systému.

	2009	2010	2011
Vstup do katalogu – v knihovně	13.873	8.712	13.139
Vstup do katalogu – z domova	420.256	512.484	503.348
Vstup do výpůjček – v knihovně	499	304	737
Vstup do výpůjček – z domova	125.220	154.864	173.860

Využívání databází se přes počáteční nedůvěru stalo standardní službou. V nabídce knihovny jsou desítky databází, z nichž celá řada je nakupována centrálně za celou univerzitu z rozvojového programu UK. Jedná se především o multioborové zdroje, do kterých máme přístup zdarma. Jsou to například EBSCO, Proquest, Web of knowledge (WOK) a jiné. Na některé další se fakulty skládají ze svých rozpočtů. V našem případě se jedná o Oxford English Dictionary Online a E-brary. Z vlastních prostředků pak hradíme oborové databáze. Jsou to HeinOnline, Westlaw, MPEPIL, Beck-Online, Kluwer Law Online Journals. Ne vždy se daří od producentů databází získat reprezentativní data o využívání databáze, například o databázi Westlaw nemáme přehled, ačkoliv se patrně jedná o velmi užívaný zdroj. Jako ukázkou zvyšujícího se zájmu o elektronické informační zdroje lze uvést statistiky databází HeinOnline a Kluwer Law Journals Online, kde máme k dispozici porovnatelné údaje.

	2010	2011
HeinOnline	49.451	91.887
Kluwer Law Journals Online	1.803	2.378

Velmi zajímavou statistiku o vytěžování databáze Beck-Online dodala firma C.H.Beck, s.r.o. Bylo evidováno 6.884 přístupů a 56.545 přečtených dokumentů. Rozdělení podle typu dokumentů dokazuje, že největší zájem je nikoliv o právní předpisy, ale o knihy. Vezmeme-li v úvahu, že se jedná hlavně o tzv. šedé komentáře, je výsledek pochopitelný.

Počet stažených dokumentů z databáze Beck-Online

Typ dokumentu	Počet	%
Judikatura	5375	9,51
Knihy	34497	61,01
Články	7032	12,44
Předpisy EU	132	0,23
Předpisy místní samosprávy	11	0,02
Sbírka mezinárodních smluv	31	0,05
Sbírka zákonů	7725	13,66
Věstníky a zpravodaje	150	0,27
Ostatní	1592	2,82

I u přístupu k databázím se potvrdil rostoucí zájem uživatelů využívat služby knihovny ze vzdáleného místa, bez nutnosti návštěvy knihovny a v době i mimo otevírací dobu. Zatímco v roce 2010 vzdálený přístup využilo 1.996 uživatelů, v roce 2011 to bylo 3.771.

Zvláštním fenoménem v oblasti elektronických informačních zdrojů byla v roce 2011 problematika elektronických knih. Na knihovnickém fóru proběhla řada odborných diskusí a seminářů, nicméně je nutné konstatovat, že český trh s atraktivní nabídkou dosud neexistuje. Funkční není ani mechanismus, jak začlenit půjčování e-knih do služeb knihoven. Ze zahraniční nabídky získali naši čtenáři možnost využít multioborovou databázi elektronických knih E-brary. Od března do září bylo zaznamenáno 192 přístupů a 3.364 prohlédnutých stránek.

Ve druhé polovině roku 2011 byla zpřístupněna tzv. historická sbírka knihovny PF UK na adrese <http://repozitar.cuni.cz>. Jedná se o vybrané digitalizované prameny české právní vědy z fondu knihovny. V současnosti obsahuje šest kodexů a 66 svazků české verze Zákonníku říšského z let 1849 – 1852, 1860 – 1918. Je volně přístupná všem zájemcům.

Nabídka elektronických informačních zdrojů je poměrně bohatá, ovšem pro běžného uživatele je vyhledávání ve více zdrojích často obtížné. Proto byl vytvořen nástroj, který umožňuje z jednotného rozhraní prohledávat licencované i volné zdroje z oblasti práva s cílem co nejefektivněji tyto zdroje využít. Nazývá se oborová brána Právo a je dostupný na adrese <http://pravo.jib.cz>. Brána Právo byla vytvořena v rámci rozvojového programu na rok 2011 a je určena především studentům a učitelům fakulty. Oficiálně byla představena v rámci předmětu Základy akademického psaní (8.12.). Další propagace se uskutečnila na webu, facebooku knihovny i tradičními formami jako jsou vývěsky a letáky. V termínu od 8.12.2011 do 18.1.2012 (za prvních šest týdnů provozu) navštívilo portál Právo 493 uživatelů (z toho 375 nově, 118 opakovaně) a bylo zobrazeno 1.808 stránek.

Je zjevné, že nabídka služeb není statická a prochází určitým vývojem. Kolem jádra tradičních knihovnických služeb přibývají další možnosti, které zrychlují přístup k informacím, zvyšují pohodlí čtenáře, ale často oslabují kontakt knihovníků a čtenářů. Ti často nezaznamenávají nově nabízené možnosti. Proto bylo problematice propagace, informovanosti a zpětné vazby věnováno mnoho času.

Pro nové posluchače knihovna každoročně připravuje informace o knihovně a dostupných službách. Bylo provedeno 36 vstupních exkurzí, kterých se zúčastnilo 333 studentů. Na návrh studijního oddělení nebyla vytištěna informační brožura a byla publikována pouze na internetu. Tento postup se ovšem příliš neosvědčil. Zkušenosti ukázaly, že je žádoucí, aby se informace o knihovně publikovaly všemi možnými způsoby.

Dne 22.2.2011 byla spuštěna nová webová stránka knihovny, která přináší aktuální informace o službách a provozu knihovny. Kromě toho nabízí nástroje k efektivnímu a rychlému vyhledávání informací, či přímý vstup do informačních zdrojů. Součástí stránky jsou i interaktivní prvky, jakými jsou zaslání vzkazu knihovně, či žádost o meziknihovní službu, nebo zpracování rešerše. Novou službou na webu je publikování knižních přírůstků za uplynulý měsíc. V loňském roce byly zveřejněny tři ankety (Jak se vám líbí nové stránky? Máte zkušenosti se čtením e-knih? K čemu hlavně využívám web knihovny?), kterých se zúčastnilo 431 návštěvníků webu. Stránka je statisticky sledována od 17.4., kdy byla webová stránka knihovny připojena na statistiku Google Analytics.

Základní údaje o webu knihovny za období 17.4.– 31.12.2011

Počet návštěv	39.179	100,00 %
z toho nových	16.322	41,66 %
z toho opakujících se	22.857	58,34 %
Počet zobrazených stránek	113.335	

Nezanedbatelnou roli v propagaci knihovnických a informačních služeb hraje prezentace knihovny na facebooku. V průběhu roku se zvýšil počet fanoušků na 726. Jedná se především o osoby ve věku 18 – 34 let, tedy naši primární cílovou skupinu. Facebook umožnil navázat živý neformální kontakt se zájemci o knihovnu. Jeho praktický význam se projevuje při oznámení nových služeb, zkušebních přístupů do databází a jiných novinek. Oznámení na facebooku iniciuje okamžité reakce na danou informaci na rozdíl od ostatních forem oznámení (plakáty a vývěsky, webová stránka).

3. Prostory a materiální vybavení

Nejvýznamnějším počinem v úpravě prostředí knihovny byla výmalba studoven a výměna podlahových krytin. Vzhledem k tomu, že studovny byly v nepřetržitém provozu od roku 1997 bez úprav, bylo jejich provedení nezbytné nejen z hlediska estetického, ale i hygienického. Pro provedení prací bylo nezbytné vyklizení celého prostoru, což bylo z hlediska organizačního i logistického náročnou akcí, na které se podílel celý pracovní kolektiv. Knihovna byla výjimečně uzavřena na měsíce červenec a srpen.

Kromě úpravy veřejně přístupných prostor byla celkově zrekonstruována kancelář č.19 (dokumentace) včetně výměny nábytku.

Rok 2011 byl příznivý i z hlediska obměny technického vybavení. Kompletně byly vyměněny počítače určené uživatelům i pracovní stanice knihovníků. Nově byly pořízeny i drobnější

přístroje, které byly již dlouho požadovány jako např. čtečky čárových kódů, bezdrátové čtečky pro revize, popisovač signatur.

Bohužel ani rok 2011 nevylepšil skladové podmínky knihovny, což značně ztěžuje práci knihovníků a prodlužuje dobu čekání uživatelů.

4. Personál a vnější vztahy

Počet pracovníků knihovny ke dni 31.12.2011 činil 14 pracovních úvazků v hlavním pracovním poměru. Pracovní tým byl stabilizovaný a během celého roku se neprojevil žádný personální otřes. Pracovní poměr ukončila pouze paní Jarmila Markuziová. Její pracovní pozice nebyla nadále obsazena. V souvislosti s ukončením studia ukončila práci na dohodu o pracovní činnosti v oddělení dokumentace Mgr. Blanka Koubová. Tato pozice je od 1.11. obsazena Mgr. Danou Vykoukalovou, zkušenou pracovnící v oboru. Kolegyně Vykoukalová byla přijata do hlavního pracovního poměru s cílem posílit obsazení oddělení.

Knihovna Právnické fakulty UK je kolektivním členem Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP), Sdružení knihoven ČR (SDRUK) a International Association of Law Libraries (IALL). Někteří pracovníci jsou též individuálními členy SKIP a aktivně se podílejí na činnosti Klubu vysokoškolských knihoven SKIP. Pracovníci knihovny se v loňském roce zúčastnili řady odborných seminářů a školení i mezinárodních konferencí jako např. Inforum, nebo Knihovny současnosti 2011. Kolegyně Hartmanová a Hadrabová zastupovaly knihovnu na Setkání knihovníků právnických fakult v Košicích, kde s úspěchem prezentovaly činnost knihovny v rámci PF UK v Praze.